

PALAU DE SANTA EULÀLIA

N.7

SETEMBRE 2025

La tramuntana

La cinquena gràcia de l'Empordà és la tramuntana, parlant amb perdó. Tant si ve de Canigó, com si baixa de Recasens o dels colls de Panissars o de Banyuls, la tramuntana esbandeix el cel, purifica l'atmòsfera [sic] i presenta les arestes de les coses a la més clara percepció dels nostres sentits. L'empordanès la tem perquè encara és més franca i més valenta que ell, mes al cap de temps de no sentir-la cantar alegre i esbojarrada, oprimint per la boira i la congoixa, la desitja i l'anyora [sic]. [...] Mes tant se val, serà una gràcia terrible si voleu, però si no fos la tramuntana, ni vosaltres els empordanesos seríeu tal com sou, ni aquesta plana fóra [sic] l'Empordà.

Pere Coromines,
Les gràcies de l'Empordà, 1919.

CRÈDITS

Coordinació, edició i maquetació:

Nèlida D. Ruiz de los Paños

Correcció de textos:

FFerran

Revisió de maquetació:

Agustí Feliu

Col·laboradors:

Joaquim A. Batlle, Pau Ferrer

Portada:

Palau Sardiaca

Fotografia de portada:

Lluís Torner

Els articles signats expressen l'opinió de llurs autors, la qual no forçosament l'ha de compartir aquesta revista.

NOTÍCIES

Logis Empordà

El 28 de maig es va celebrar una reunió entre els ajuntaments de Siurana, Vilamalla, el Far, Garrigàs, Fortià i PdSE, el president del Consell Comarcal Agustí Badosa i el departament de Territori i Urbanisme per tal que aquest informés sobre l'estat del Logis-PDUAELE. La directora general de territori Elisabet Cirici, a qui s'havia demanat la reunió, no hi va poder assistir, però representants del departament van fer saber que actualment el projecte es troba aturat a l'espera de tornar a licitar la contractació de la redacció del projecte. Van insistir en el fet que es buscarà el consens per reprendre'l. A banda dels ajuntaments de Vilamalla i el Far, que ja han manifestat l'interès en el projecte, Agustí Badosa també es va mostrar a favor tant de l'ampliació com de l'estació intermodal.

Subvencions PUOSC

El PUOSC (Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya) és un pla de finançament destinat a donar suport als municipis petits per tal de millorar les seves infraestructures i serveis. L'Ajuntament de PdSE va presentar cinc projectes: la renovació de la xarxa d'aigua potable de Santa Eulàlia; la construcció d'una pèrgola a la plaça 1 d'Octubre; la urbanització de la plaça de la República de Palau; la millora del carrer Garrigàs i una instal·lació solar fotovoltaica. Les subvencions han estat concedides als cinc projectes, i els dos primers estan inicialment aprovats per Ple.

Xarxa d'aigua

Al juliol es va dur a terme la renovació de la xarxa d'aigua entre el tram del carrer Nou, núm. 7, fins a l'inici del camí de Palau.

Deixalles

Segueixen els abocaments il·legals en el nostre municipi (el darrer detectat són

ferros i antenes a la pista de l'Estanyet i Sant Miquel, vist i denunciat gràcies a una veïna) i segueix l'incivisme a l'hora de llençar les escombraries tant als contenidors habituals, com al contenidor de voluminosos que s'installa a Palau cada tres mesos.

Des de la Comissió de Sostenibilitat de l'AVdePSE, s'ha proposat a l'Ajuntament alguna solució que podria ser el canvi de lloc del contenidor de voluminosos per tal que quedi en un lloc més visible i dissuadeixi la gent de fora a l'hora d'omplir-lo o la instal·lació de càmeres als dos nuclis d'escombraries.

El darrer contenidor de voluminosos va omplir-se molt ràpidament i part de les deixalles van sobresortir. Una veïna del poble va veure com un camionet forani junt amb un tractor amb pala van treure els matalassos, els van deixar al terra i van llençar tot el que duïen dins el contenidor.

Via verda

Hora punta.

Pont verd de la via verda al Pont de l'Humà.

FESTA D'ESTIU 2025

Per tercer cop, la Comissió de Cultura i Festes de l'Associació de Veïns de Palau de Santa Eulàlia ha organitzat, juntament amb l'Ajuntament, la Festa d'Estiu d'enguany. Les dates han estat del 2 al 10 d'agost i, com sempre, han tingut en compte que les activitats programades fossin per a tothom que les volgués gaudir, independentment de l'edat. I amb aquest desig, expressat per la mateixa Comissió al seu programa, van començar les festes el dissabte 2 amb una audició i ballada de la Colla Curcullera que va acabar amb un repic de campanes a l'església de Santulària.

José F. Caparrós

D'activitats, se'n van fer un munt al llarg dels deu dies que van durar les festes. La fotografia (superior), guanyadora del tercer premi del II Concurs de Fotografia de les Festes, realitzada per José F. Caparrós, mostra el grup de persones que van participar a la tradicional baixada al riu en tractor, una de les activitats de les festes. Però, a més de les fotografies d'altres activitats que es reproduïxen en aquesta revista, es van fer altres actes com els campionats de botifarra, futbol, bàsquet, petanca i bitlles catalanes, o el concurs de postres i pastissos –on es va premiar tant l'originalitat com el gust–, el concert dels Perduts de Sant Esteve de les Roures, una botifarrada, la fideuada de l'Ofèlia o la XII Trobada de Vehicles Clàssics on s'incloïa, a més d'un passeig pels pobles veïns, un esmorzar de forquilla.

El divendres 8, a les 9h del matí, Aura Martí Ros, acompanyada per Núria Ros, va fer la seva primera classe de ioga al poble. La part ombrejada de la plaça de l'Església es va emplenar. Després, es va fer un esmorzar organitzat per tots els assistents.
(Fotografia de Núria Ros.)

També el divendres 8, però a la nit, es va fer un concert a la plaça de la República de Palau, amb Norfeu Falgarona a la guitarra i veu. Hi va haver servei de begudes i entrepans. La imatge fou una de les presentades al II Concurs de Fotografia de la Festa d'Estiu.
(Fotografia Cristina Maestre Artesero.)

El dissabte 9 es va presentar el llibre *Després del mar*, amb la presència de l'autora, Mercè Mascaró –veïna d'Arenys–, i la bibliotecària de la Universitat de Girona, Raquel Giró, que va fer una introducció del llibre i va presentar l'autora.
(Fotografia de Xavier Baldrich.)

El diumenge 10, després de la trobada dels vehicles clàssics, alguns dels col·laboradors i organitzadors de la Festa d'Estiu, van cuinar com a final de festa una merescuda paella. La imatge també fou una de les presentades al II Concurs de Fotografia de la Festa d'Estiu.
(Fotografia d'Ofèlia Carrasco.)

HISTÒRIA LOCAL

DE LA SEGONA REPÚBLICA A LA DICTADURA (II)

El reformisme republicà

La II República tingué tres grans fases des d'un punt de vista polític: el Bienni Progressista o Reformador (1931-33); el Bienni Negre o Conservador (1933-35) i el Front Popular i la Guerra Civil (1936-39). Cada un d'aquests períodes tingué les seves característiques polítiques que es varen reflectir en la política municipal de PdSE. Els dos primers foren els més plurals i varen afrontar, amb discrepàncies, els grans trets reformistes de la II República: l'institucional i territorial, el religiós, l'educatiu i la qüestió agrària. La política institucional i territorial va recolzar de forma incondicional i unànime el Govern Republicà enfront de la Sanjurjada (1932), la Generalitat de Catalunya i el president Macià en la seva lluita per la consecució de l'autonomia i l'Estatut de 1932. En un àmbit estrictament local, es va modificar el nomenclàtor del poble amb el canvi de nom dels carrers *Abajo de Palau* per **Pi i Margall**; *Arriba* per **Salmerón**; *Abajo de Sta. Eulalia* per **Fermín i Galán**; *Jaume I* per **plaça de la República**; *Norte* per **García Hernández** i *Nueva* per **Francesc Macià**. Posteriorment (1936), carrer del *Pou* per **Durruti** i de *l'Església* per **Maurín**. Esperit republicà primer i revolucionari després.

Amb la qüestió religiosa, la unanimitat es mantingué en la secularització del cementiri (febrer 1932), però es va perdre en votar-se, després d'un enfrontament entre els regidors progressistes i el rector Joan Teixidor Agustí, la prohibició de qualsevol manifestació religiosa a la via pública més enllà dels enterraments de les persones que així ho haguessin demanat (dos vots en contra, Grau i Mitjavila). El problema educatiu va centrar-se en dos aspectes: en l'edifici de l'escola i en la línia

pedagògica i ideològica de la mestra titular Enriqueta Martínez Aguado, esposa del representant de les esquerres en el consistori de la Lliga (Bienni Conservador). Respecte a l'edifici tothom era conscient, inspector inclòs, que en calia un de nou. La primera proposta fou adquirir l'immoble de la sala de ball del carrer Garrigàs, propietat de Leopold Batlle, que en un principi es resistí a vendre'l, però la pressió popular durant la Festa Major (setembre 1932) el feu canviar d'opinió i el cedí per 3.700 pessetes. En assolir l'alcaldia, Leopold Batlle (1934), sol·licità al Ministerio de Instrucción Pública la construcció d'una escola i es va comprometre a facilitar el solar que l'inspector arquitecte escolar escollís i finançà el 10% de l'obra tal com establia l'ordenament vigent. Dissortadament, ni la sala ni el projecte d'edifici mai es van fer realitat com a escola.

La discrepància sobre la línia pedagògica venia de lluny, però les protestes d'algunes famílies per la radicalització, segons el consistori, de la mestra després dels fets d'octubre portà a un punt sense retorn que culminà al febrer de 1936 amb la seva renúncia, després de 17 anys en el càrrec. Fou substituïda per Laura Barés Roca. Dels fets del 6 d'octubre del 34 no en tenim cap referència directa, però per altres vies sabem que es produïren aldarulls encapçalats per Lluís Coll, membre dels Rabassaires, que patrullà armat pel poble. Fou denunciat, condemnat a presidi i indultat més tard.

Pel que fa a la política agrària es manifesta de forma tangencial en la documentació en dos casos. El 1931 s'aplaudia la publicació del decret que establia la declaració de collites i guies de circulació de vins (control de producció) i el juliol de 1934 el regidor d'esquerres Pere Grau

Puignou feia una proposta d'adhesió al president Companys, en el marc del conflicte per la derogació de la Llei de Contractes de Conreu per part del Tribunal de Garanties Constitucionals. Discutida la proposició en el ple del 15 de juliol de 1934, es votà en contra.

La radicalització

A Catalunya l'intent de cop d'estat fracassà per la decidida actuació dels partits polítics d'esquerres, organitzacions sindicals i societat, juntament amb la fidelitat de la Guàrdia Civil. Aquest protagonisme portà a la pràctica desaparició del poder institucional que fou substituït pel Comitè Central de Milícies Antifeixistes que es va reproduir en l'àmbit local en els pobles de Catalunya.

A PdSE el Comitè, liderat permanentment per Pere Llovera, assumí el poder i engegà un procés que consistí en la persecució de tota simbologia i pràctica religiosa; dels encoberts partidaris del cop d'estat (anomenats quintacolumnistes) i dels grans propietaris de terres i, més endavant, dels familiars dels emboscats (amagats per evitar d'anar al front). En aquest sentit, les primeres setmanes fins al setembre, en què la Generalitat comença a intentar recuperar el poder institucional, varen ser molt dures i fou quan es produïren la major part de les víctimes en processos descontrolats. El 27 i 28 de juliol el Comitè local, membres del de Figueres, juntament amb part dels veïns, assaltaran l'Església (1) i la rectoria, que va passar a ser seu del Comitè, s'apropriaren de mobles, ornaments, objectes de culte, i cremaren l'arxiu parroquial. Els membres del Comitè de Figueres traslladaren el rector Joan Teixidor Agustí a la presó de Figueres de qui no es tingué cap més notícia fins al 1943 en què figurava com a rector de Sant Gregori (Girona).

La violència va imperar en aquestes primeres setmanes en què es portaren a terme la requisita d'armes de cacera, l'expropiació de vehicles, terres, animals de tir i aviram, així com la imposició de

multes d'entre 50 i 200 pessetes a quintacolumnistes.

Sobre la violència contra les persones en el nostre poble es va centrar en la família Batlle (Leopold, alcalde anterior al cop d'estat, el seu fill Joaquim i la seva filla Júlia) (2) que si bé va tenir lloc a Barcelona, la responsabilitat d'aquestes morts va recaure directament en els membres del Comitè de PdSE.

Altres veïns van ser perseguits pel seu posicionament contrari al règim com Manel Mitjavila Nuell i Pere Sels Guibas, denunciats al SIM (Servei d'informació Militar) i que foren condemnats a treballs forçats. També a finals d'agost de 1936 membres del Comitè d'Arenys executaren el seu rector a la cruïlla del Pont de l'Humà; fou l'únic mort en aquest poble. Especial menció cal fer de l'expropiació de can Batlle, per la seva importància i per l'ús que se'n va fer durant tota la Guerra Civil (3).

Al marge de la violència, com a fets rellevants d'aquest període podem assenyalar l'aprovació del projecte d'electrificació de la via pública, el novembre de 1936 i el canvi de nom del poble. En la reunió de 21 de novembre de 1936 el conseller primer Pere Llovera plantejà la necessitat de canviar el nom del poble «[...] per no estar en consonància amb les circumstàncies actuals» i proposà el de **Puigflorit de Fluvià**. En el Butlletí Oficial del dia 20 de febrer de 1937 es publicà el decret que autoritzava el canvi de nom i en el ple del 27 del mateix mes i any el mateix conseller informà del canvi de nom i digué «per tant, queda desterrat l'antic des d'aquest moment». En l'encapçalament de l'acta del ple del 5 de març de 1937 figura per primer cop Puigflorit de Fluvià.

Pau Ferrer

(1) Ferrer, Pau i D. Ruiz de los Paños, Nèlida. «Església de Palau de Santa Eulàlia», a *Palau de Santa Eulàlia*, núm. 5, p. 7.

(2) D. Ruiz de los Paños, Nèlida. «L'hereu de can Batlle», a *Palau de Santa Eulàlia*, núm. 4, pp. 8 i 9.

(3) A. Batlle, Joaquim. «El pas de l'escola del poble per can Batlle», a *Palau de Santa Eulàlia*, núm. 1, p. 7. i «El pas dels nens de la guerra per can Batlle», *Ibidem*, núm. 2, p. 5.

HISTÒRIA LOCAL

L'ESGLÉSIA-CASTELL DE PALAU DE SANTA EULÀLIA

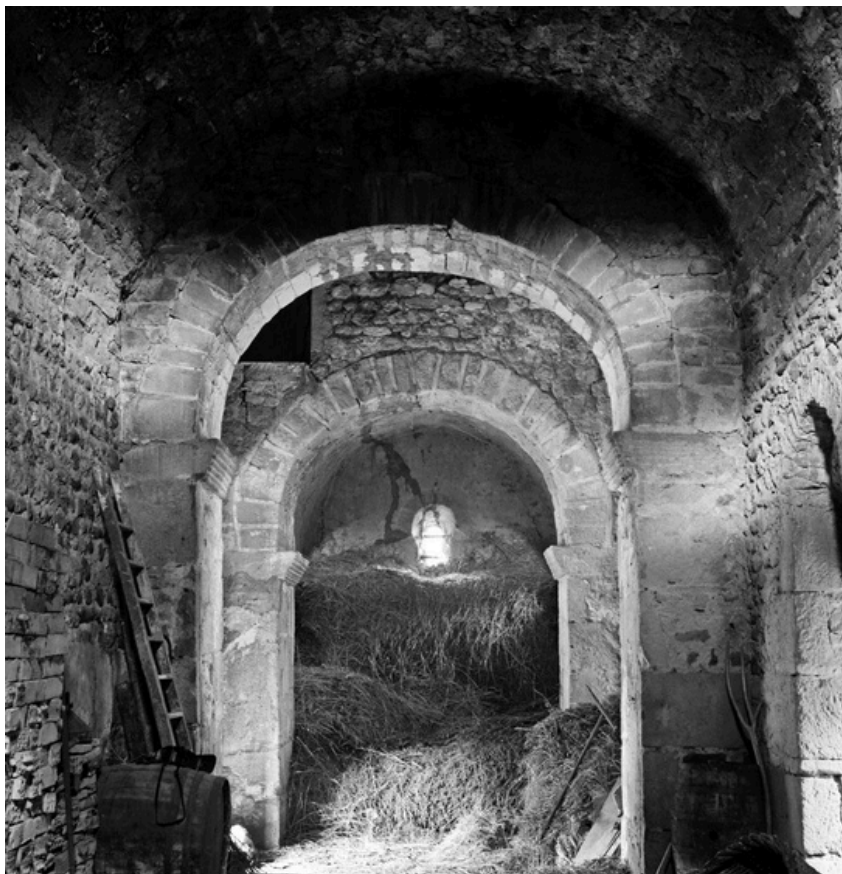

(1) Castell de Palau, probablement fotografia de l'any 1926.

El petit nucli urbà de Palau es formà al voltant de l'església preromànica de Sant Esteve i de les runes del que fou anomenat *Castell* o *Palau de l'Ardiaca*, on es recollien els delmes dels pagesos de Santa Eulàlia i d'on prové la seva antiga denominació de *Palau Sardiaca*. Tot va començar amb una església visigòtica aïllada, amb absis i nau units per un transsepte. Més tard aquesta església va esdevenir preromànica, també amb absis-transsepte-nau, tot elevant-ne el nivell, de manera que la nau visigòtica va poder quedar enterrada i va servir de refugi per guardar-hi els tresors de l'església: missals, calzes...

Posteriorment, aquesta nau subterrània serví de presó al Castell. Actualment, s'hi pot accedir.

El s. XIV l'ardiaconat de Castelló d'Empúries i més tard el de Besalú, es van fer càrrec dels delmes dels pagesos de Santa Eulàlia. Se'ls adjudicà l'església de Sant Esteve i un terreny adjacent on construir-hi els espais per emmagatzemar els delmes. Els ardiaques rebien els delmes, però no s'ocupaven de recaptar-los; tenien un administrador o batlle que se n'ocupava. I aquí és quan la meua família entra en joc. Van ser batlles del Castell des del seu inici fins a la desamortització de Mendizábal, el 1836,

(2 i 3) Interior de l'església de Sant Esteve abans i després. A la part de dalt, fotografia de Joaquim Fort de Ribot, del 1964, on es veu el seu interior ple d'estris de pagesia i palla. A baix, fotografia actual del mateix interior.

a partir de la qual van passar a ser-ne propietaris. Amb l'adhesió del Castell, l'església de Sant Esteve va patir greus agressions arquitectòniques. La teulada de pissarra a dues aigües, tan característica del romànic, va ser recoberta per una teulada planera per evitar que aboqués aigua a la paret del Castell. Amb això, des del carrer és pràcticament irreconeixible que es tracta d'una església romànica.

Al començament de la Guerra Civil, el juliol del 1936, el Castell i l'església van ser confiscats, junt amb els altres béns de can Batlle, i la torre del Castell (1) de planta baixa i tres pisos en estat força ruïnós –considerada un perill per a les cases veïnes–, va ser enderrocada, cosa que va fer caure la major part del Castell.

Val a dir que quan la meua família se'n va fer càrrec, l'estat del conjunt era força precari, de manera que el van dedicar a activitats de la pagesia, com ho mostra la fotografia de l'absis feta el 1964 per Joaquim Fort de Ribot (2). Arran d'un article del farmacèutic-escriptor figuerenc, Alexandre Deulofeu, la meua mare va fer treure totes les coses alienes a l'església i va començar la seva recuperació (3).

Joaquim A. Batlle

L'ENTREVISTA

LA COMISSIÓ DE CULTURA I FESTES

La Comissió de Cultura i Festes va néixer l'any 2023, poc després del canvi d'ajuntament i davant la necessitat de portar a terme la Festa d'Estiu del mateix any. Sorgida a partir de l'Associació de Veïns de Palau de Santa Eulàlia, al llarg dels anys hi han passat diferents persones. Avui el nucli dur està format per Inma Arias, Ofèlia Carrasco, David Cristòbal i Judit Sayol.

— Com sorgeix la vostra col·laboració?

Ofèlia: Nosaltres ens avenim molt i des de sempre hem fet moltes coses juntes perquè tenim nens. Ens és fàcil dir avui quedem i fem cinema o qualsevol altra cosa, i arran del canvi d'ajuntament, vam pensar que estaria bé entrar a la Comissió de Festes.

Inma: L'Ajuntament va enviar un whats demanant qui volia involucrar-se a la Festa d'Estiu [any 2023] i es va fer una reunió a la Sala Polivalent. Fou a partir d'aquí que es va crear la Comissió dins el marc de l'Associació de Veïns. L'anterior Comissió de Festes va dir que feien un pas al costat o alguna cosa semblant.

— Quines activitats feu?

Inma: El primer any va ser dur perquè hi havia molta gent a la Comissió i era complicat posar-nos d'acord, i a més no teníem diners.

El David carregant les cadires en una pala de tractor per portar-les a Palau.

D'esquerra a dreta: Judit, Ofèlia, Inma.

Judit: Em sembla que teníem 250 euros només, bé, que no eren ni nostres, era el pressupost que tenia l'actual consistori només arribar a l'ajuntament.

Inma: Vam posar diners de les nostres butxaques. Bé, això ho fem sempre. Posem diners nostres, invertim, ho recuperem i tornem a invertir.

I sobre què fem, fins ara ha estat sobre la marxa, però aquest any ens vam reunir al gener i vam planificar tot l'any: festes de febrer, Sant Joan; Festa d'Estiu; Halloween i el pont de desembre. Però a més a més, també decidim sobre la marxa, com el torneig de futbol d'aquest juliol i la discjòquei Ryna.

Ofèlia: És clar, depèn dels diners. Tot depèn de quant tenim.

— I quina és la vostra motivació?

Judit: Ens agrada. A més, després la gent està contenta.

Ofèlia: Sí, és molt gratificant perquè veus que la gent s'ho passa bé.

Judit: Malgrat que a vegades, quan estem en plena feina diem, l'any vinent això no ho farem...

Inma: Mentalment és molta feina. Tenim un grup de whatsapp els quatre, però després en tenim un altre amb la Núria Ros, que és el nostre enllaç amb l'Ajuntament. És feina mental però també física. De comprar, de carregar... A mi m'agradaria fer una crida aquí: necessitem mans. El primer any hi havia molta gent per ajudar, però després no tanta i, a més, va morir el Pere.

Judit: El Pere ens ho solucionava tot.

Ofèlia: Aportava moltes coses.

Inma: A partir de la seva mort hi va haver un abans i un després a la Comissió.

Necessitem gent que ens ajudi, el dia de les festes, per exemple, si nosaltres necessitem per muntar la plaça dues hores i mitja, si ve gent en trenta minuts ho hem fet. D'aquesta manera, els nostres músculs, les nostres articulacions no reben tant d'impacte, perquè hem acabat amb dolor de dits, de canells, de colzes... I està molt bé que la gent ens felicit, i sort que tenim uns quants col·laboradors, que no els anomenem aquí perquè no ens volem oblidar ningú, però per carregar, necessitem més gent.

— Us arriben propostes?

Judit: No, no ens n'arriben.

Inma: Ens podrien escriure al correu per a propostes o per coses a millorar.

— Respecte a la Festa d'Estiu, el fet de fer dos caps de setmana i entre setmana, no us suposa molta feina?

Inma: Aquí la gent de segona residència ve quasi cada cap de setmana, per no dir tots els caps de setmana, i vam pensar que així qui no pogués venir a un podria venir a l'altre, a més, així nosaltres no anem tan carregades de feina.

El 19 de juliol a la plaça 1 d'Octubre, sobre una plataforma de tractor, va actuar Dj Ryna.

Judit: Sí, si no ho fem en dos caps de setmana no ho podem fer tot. El primer any que vam fer quatre dies seguits vam quedar rebentades. Va ser una bogeria.

— I més centrat en cultura, què feu?

Inma: Doncs hem fet la presentació d'un llibre aquesta Festa d'Estiu, la trobada de les colles geganteres, els cotxes clàssics, la Castanyada, el Nadal, etc.

Judit: Podrien venir havaneres, millor que sardanes, que són caríssimes...

— Cada quan us reuniu?

Inma: Abans esperàvem que vingués l'Ofèlia de Barcelona, ara ja no, ara ens comuniquem molt a través de videoconferència.

Judit: A vegades vas a fer la migdiada i quan et despertes tens 50 whatsapps.

Inma: Aquest estiu, des de juny hem estat dia sí, dia també a través del whats.

— I per tancar, quin futur li veieu a la Comissió?

Ofèlia: Molts anys, no. No perquè jo crec que tot puja i després baixa, molts anys és impossible. Ara estem de pujada.

Judit: Fins que els nens siguin més grans i ens substitueixin.

Inma: Home, fins que nosaltres puguem, no?

Correu electrònic de la Comissió de Cultura i Festes:
comissiodefestesvpdse@gmail.com;
instagram: fempalaudestaualia

Fotografia Josep M. Civit

Blanca Aysa

FOTOS DE LA FESTA D'ESTIU

Les fotos guanyadores del II Concurs de Fotografia de la Festa d'Estiu 2025

Per segona vegada, dins de les activitats de la Festa d'Estiu d'agost, es va fer un concurs de fotografia. La temàtica va consistir a mostrar el poble de festa, per tant, podien ser sobre activitats de les festes, o de paisatges del poble on es veïés clar que s'estava celebrant la Festa d'Estiu.

SERVEIS

Ajuntament PdSE:

972 568 078

Horari d'atenció al públic:

dimarts i divendres de 9h a 14h

Arquitecte municipal:

dimarts de 13h a 14h

Minideixalleria:

1r i 3r dissabte de cada mes
de 12h a 14h

Consultori mèdic:

dijous
de 9:15h a 11:15h

Urgències mèdiques:

CAP Bàscara 972 560 628

Hospital Figueres:

972 501 400

Salut Respon: 061

Aigües Prodaisa:

972 202 078

Bombers: 112

Mossos d'Esquadra: 112

Olga Paniagua

Hi va haver tres guanyadores.

La primera la festa de l'escuma, que veiem a la part superior d'aquesta pàgina, realitzada per Blanca Aysa.

La segona és la torre de l'església amb el confeti volant, realitzada per Olga Paniagua Nualart.

I la tercera està reproduïda a la pàgina 4

d'aquesta revista, per poder veure més clarament tots els que apareixen a la foto, realitzada per José F. Caparrós.